

Nr 211.

Av herr Ericsson i Näs m. fl., om beredande av möjlighet för utbetalning av expropriationsersättning i form av periodvis återkommande utbetalningar.

Ersättning för skador och intrång, som orsakats av framdragning av elektriska kraftledningar över skogsmark, utgår enligt normer, som fastställdes av vattenfallsstyrelsen år 1921. Det torde vara självklart att dessa normer, som tillämpats i nära 30 år, äro i hög grad föråldrade och synnerligen otillfredsställande ur markägarnas synpunkt. Tid efter annan ha starka och berättigade krav framkommit på en ändring av normerna och 1944 tillsattes en kommitté med uppgift att utarbeta nya normer. Tyvärr har kommittén ännu inte slutfört sitt arbete trots att sex år förflutit sedan den tillsattes. Enligt riksdagsberättelsen skall dock kraftledningsskadeersättningsakkunnigas — den officiella benämningen på utredningen — betänkande om skogsnormerna vara att vänta inom kort.

Även om de ändrade normer, som i sinom tid komma att fastställas, bliva i det stora hela tillfredsställande, torde inte skogsägarna vara hjälpta därmed. Det hänger samman med det förfaringsätt som vattenfallsstyrelsen tillämpar genom att utbetala ersättningarna i form av engångsersättningar. Betydande olägenheter av systemet med engångsersättningar uppstå i sådana fall, då skadorna genom kraftledningens framdragande bli så stora, att egendomen stympas och från att ha varit ett fullständigt jordbruk inte längre blir bärkraftigt. Särskilt i närheten av större transformatoranläggningar kan samma markägare få två eller flera kraftledningsgator över sitt skogsområde. Om dessa komma att gå längs efter skogsskiftet, kan en avsevärd del av egendomens skogsmark kalhuggas och en gård, som genom årligen återkommande smärre virkesuttag i egen regi kunnat föda sin man, bli så beskuren att den inte längre lämnar tillräcklig avkastning. Visserligen har ägaren fått en engångssumma som ersättning för intrånget, men den torde inte uppväga de minskade inkomsterna, däri inbegripet även arbetsförtjänsten. Ofta inträffar att engångsersättningen förbrukas till men för den framtida försörjningen på egendomen eller uppdelas på markägarens arvingar och på så sätt frånhändes gården.

Ju flera kraftledningar som byggas från mellersta och övre Norrland till Mellansverige, desto större blir den skadegörelse som vållas av kraftledningsgatorna och desto flera bli de självförsörjande jordskogsbruk som förvandlas till ofullständiga brukningsdelar. Detta problem har redan nu en betydande omfattning och kommer att öka i betydelse allteftersom utbyggandet av vattenkraften fortsätter. För att komma fram till en tillfredsställande lösning måste man gå ifrån det nuvarande förfarandet att betala engångsersättningar. När intrånget är av större omfattning och ersättningen därmed blir

förhållandevis stor, borde ersättningen inte utbetalas med belopp en gång för alla utan genom årliga ersättningar eller ur praktisk synpunkt kanske hellre genom ersättningar i samband med de periodvisa upprensningarna av kraftledningsgatorna. Om en sådan ordning för ersättningens utbetalande genomfördes, skulle många jordskogsbruk, som nu hota att förvandlas till icke bärkraftiga enheter, kunna bevaras som fullständiga brukningsdelar.

Mot förslaget om periodvisa ersättningar kan invändas, att det möter praktiska svårigheter att ordna med periodvisa utbetalningar till kanske tusentals markägare inom olika delar av landet. Om emellertid endast ersättningar över en viss storlek erläggas i form av periodvis återkommande betalningar, torde dylika utbetalningar inte bli så många som man kanske är benägen att tro. Omläggningen av utbetalningen av ersättningarna för skador från kraftledningsgator torde därför inte behöva möta några större svårigheter ur praktisk synpunkt.

Större betydelse har invändningen, att om marken exproprieras expropriationsersättningen enligt § 7 sista stycket expropriationslagen skall bestämmas i pengar att utgå på en gång. Denna bestämmelse borde inte lägga hinder i vägen för att vid frivillig överenskommelse ersättningen erlägges i periodvis återkommande betalningar. Å andra sidan har detta stadgande den effekten, att samma principer för ersättningens utbetalande tillämpas vid frivilliga överenskommelser som vid tvångsförfarande. För att uppnå det av oss förordade syftet måste en sådan ändring av expropriationslagen genomföras, att densamma även medger periodvisa utbetalningar av ersättningen, om den part, från vilken mark exproprieras, så påfordrar. Markägaren bör sålunda ha möjlighet att välja på vilket sätt ersättningen för det exproprierade området skall utbetalas. Förutsättning bör dock vara att de periodvis återkommande utbetalningarna eller engångsersättningen uppgå till visst minimibelopp, vars storlek inte utan vidare kan fastslås. Däremot bör inte den som begär expropriation kunna kräva periodvis ersättning i stället för engångsersättning. Om på detta sätt i expropriationslagen stadgas, att ersättning kan erläggas antingen i form av periodvis återkommande betalningar eller som engångsersättning, torde detta bli normerande även vid frivilliga överenskommelser.

Med stöd av det anförda hemställes,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om skyndsamt utredning angående sådan ändring av expropriationslagen, att expropriationsersättning må utbetalas i form av periodvis återkommande utbetalningar såsom i motionen angivits.

Stockholm den 25 januari 1950.

Gunnar Ericsson

i Näs.

Holger Adolfsson.

E. Pettersson,

Ersbacken.

Nils Jönsson

i Rosshol.

Karl Andersson

i Björkäng.